

Шацька З.Я.

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну

Юденюк І.М.

магістрант,
Київський національний університет технологій та дизайну

Шацкая З.Я.

кандидат экономических наук, доцент,
Киевский национальный университет технологий и дизайна

Юденюк И.М.

магистрант,
Киевский национальный университет технологий и дизайна

Shatskaya Z.Y.

PhD, Associate Professor,
Kyiv National University of Technologies and Design

Yudenok I.M.

undergraduate,
Kyiv National University of Technologies and Design

Необхідність безперервної освіти у XXI столітті

Необходимость непрерывного образования в XXI столетии

The need for continuous education in the XXI century

Досліджено сутність безперервної освіти як необхідної умови розвитку суспільства у XXI столітті. Проаналізована роль освіти впродовж усього життя як процес розвитку й саморозвитку особистості та обґрунтовано її значення для людини в процесі переходу до інформаційного суспільства.

Ключові слова: безперервна освіта, формальна освіта, неформальна освіта, знання, самовдосконалення.

Исследовано сущность непрерывного образования как необходимого условия развития общества в XXI веке. Проанализирована роль образования на протяжении всей жизни как процесс развития и саморазвития личности и обосновано его значение для человека в процессе перехода к информационному обществу.

Ключевые слова: непрерывное образование, формальное образование, неформальное образование, знания, самосовершенствование.

The essence of continuing education as a prerequisite for the development of society in the XXI century. The role of education as a lifelong process and the development of self-identity and proved its value for humans in the process of transition to the information society.

Keywords: lifelong learning, formal education, informal education, knowledge, self-improvement.

Сучасна людина живе у вік стрімкого розвитку інформаційних технологій, а це означає, що маючи знання вона має всі ключі до свого успіху.

В час створення нових технологій практично неможливо обійтися без вивчення нового матеріалу. Розповсюдження персональних комп'ютерів, розвиток глобальних комп'ютерних комунікацій висуває нові вимоги до оновлення знань і умінь фахівців, а отже, і до системи освіти в цілому.

У XXI столітті важливим є підвищення інтелектуального потенціалу людини – фахівця будь-якого профілю. Звідси можна безпомилково визначити: XXI століття є століттям освіти [5].

Об'єкти та методи дослідження

Досліджується сутність безперервної освіти та її необхідність у XXI столітті.

Постановка проблеми

Концепція безперервної освіти вперше була представлена на форумі ЮНЕСКО у 1965 році П. Ленграндом. Його погляди щодо створення умов для повного розвитку здібностей людини протягом усього життя лягли основу концепції безперервної освіти. У цій концепції по-новому розглядаються етапи життя людини, виключаючи її традиційний поділ на період навчання та праці.

Згодом були об'єднані різні освітні й навчальні ініціативи в єдину програму, яка отримала назву «Програма навчання протягом життя» (Lifelong Learning Programme). Ця програма, розроблена Європейською Комісією з питань освіти та культури, прийшла на зміну програмам професійного та дистанційного навчання, що існували до 2006 року [6].

Навчання протягом життя - це зростання інвестицій у людей і знання, набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність і розширення можливості для інноваційної, більш гнучкої форми навчання.

Протягом багатьох років у передових країнах світу досліджувалися питання безперервної освіти дорослих. Вивченням питань безперервної освіти займалися такі дослідники як: Р. Дейв, Ф.Джессуп, А. Кроплі, Х. Фриз. За багато років досліджень нагромаджено значний досвід: створені спеціалізовані науково-дослідні установи, в тому числі інститут освіти дорослих ЮНЕСКО в м. Гамбурзі, також видано багато літератури щодо вивчення питань безперервної освіти.

XXI століття – це століття освіти. Воно ставить перед державами, суспільствами і установами освіти принципово нові завдання – створення сучасної індустрії освіти. Тому різко загострилася актуальність і необхідність вирішення проблем якості підготовки фахівців на всіх етапах до дипломної та післядипломної підготовки.

Результати та їх обговорення

Бурхливий розвиток мережі Інтернет та інформаційних технологій спричинив «інформаційний вибух» у сучасному суспільстві. Щорічний приріст знань досягає 4-6%, і сучасний фахівець майже третину загального обсягу свого робочого часу мусить витратити на поновлення професійних знань, і, таким чином, він отримує до 50% знань вже після закінчення навчального закладу [2].

Вирішення цієї проблеми полягає необхідності перегляду змісту навчання, в переході до освіти протягом життя, де базова освіта повинна доповнюватися програмами додаткової освіти й організується як основа, для доповнення іншими програмами.

У найбільш економічно розвинутих країнах, таких як Франція, Німеччина, Великобританія, Канада США, приділяється настільки значна увага інформації та знанням, що вони стали важливим чинником, який визначає рівень життя більшою мірою, ніж земельні ресурси, механізми, праця. Як свідчить світова

практика, інвестиції в людський капітал в економічно розвинених країнах забезпечує до 75% приросту національного багатства [3].

Сьогодні економіка країн з високо розвинутими технологіями може розвиватися лише на основі знань. Різниця між бідними і багатими, як країнами, так і організаціями, фірмами, виявляється не лише у відсутності необхідних обсягів фінансування, але і в нестачі знань, які можна отримати лише шляхом постійного навчання.

Сьогодні в багатьох розвинутих країнах безперервна освіта дорослих людей перетворилася поряд з початковою, середньою і вищою освітою в четверту важливу самостійну сферу національної системи освіти, здійснення якої безпосередньо пов'язується з прогресом нації, з її інтелектуальним збагаченням [4].

Безперервне навчання — навчання, яке має місце впродовж всього життя людини, і яке обумовлене інтенсивним оновленням знань і умінь, необхідних для успішної і ефективної професійної діяльності і, відповідно, швидкою зміною соціальних і економічних умов, що висувають нові вимоги до рівня професійної підготовки фахівців.

Метою безперервної освіти з одного боку є забезпечення людей будь-якого віку і сфери діяльності рівним і відкритим доступом до якісного навчання, а з іншого — формування креативної особистості, здатної до саморозвитку, самостійної професійної діяльності.

Безперервна освіта має сприяти тому, щоб людина стала: самостійною, відповідальною, здатною критично мислити, бути відкритою до нового, готовою навчатися впродовж усього життя. Саме ці якості дадуть майбутньому фахівцю змогу розвиватися, бути успішним в житті, спроможним повноцінно реалізувати себе на всіх етапах свого життя.

Щоб бути успішним у житті, треба оволодіти так званими «Навичками XXI століття». До цих навичок відносяться:

- критичне мислення – це аргументованість суджень та системне мислення;

- уміння швидко вирішувати проблеми – здатність в потрібний час і в потрібному обсязі знайти необхідний вихід з проблемної ситуації;
- креативність, інноваційність – творче мислення, спільна творча робота, уміння втілення інновацій;
- комунікація та співробітництво – вміння співпрацювати з іншими людьми та зрозумілих комунікацій;
- навички оперативної роботи з великими обсягами інформації, сучасними медіа та інформаційними технологіями – отримання, оцінка та управління інформацією, аналіз та створення мультимедійних продуктів;
- навички для життя та кар'єри включають: гнучкість та адаптивність, ініціативність, самодисципліну, соціальні та крос-культурні навички, вміння керувати проектами, вміння досягати результатів, вміння керувати іншими людьми [2].

Освіта протягом життя в усьому світі й особливо в розвинених країнах стає усе більш важливою сферою освітніх послуг. На сьогодні існують наступні три основні форми безперервної освіти:

- формальна освіта – початкова, загальна середня освіта, середня професійна освіта, вища освіта, освіта після закінчення ВНЗ, підвищення кваліфікації й перепідготовка фахівців і керівників з вищою і середньою професійною освітою в інститутах, на факультетах і курсах підвищення кваліфікації й професійної перепідготовки;
- неформальна освіта – професійно спрямовані й загальнокультурні курси навчання в центрах освіти дорослих, у лекторіях товариства «Знання», по телебаченню, на різних курсах інтенсивного навчання;
- інформальна освіта є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності людини [1].

До сучасних методів безперервної освіти відносяться: командні ігри, аналіз реальних ситуацій із життя (кейс-аналіз), мозковий штурм, що дають змогу

підвищити концентрацію людини, допомагають створити із групи людей команду, розвивають необхідні навички для життя та кар'єри, креативність, критичне мислення та сприяти самопізнанню та саморозвитку особистості.

Безперервне навчання має певну періодичність, яка залежить від віку тих, хто навчається:

Перший період – базова освіта. Навчається молодь віком від 6 до 24 років в спеціальних освітніх установах, від початкової школи до вищих навчальних закладів. Крім формального навчання, діти і молоді люди вчаться і у власній сім'ї, беруть участь у громадських організаціях, спілкуються з багатьма людьми, обертаються в певній культурному середовищі.

Другий період – професійна освіта. Навчаються дорослі віком від 25 до 60 років. Хоча формальну освіту до цього часу, як правило, закінчено, але люди в подальшому займаються професійним розвитком, отримують додаткову освіту, займаються науковою роботою, розширюють коло знайомств і кругозір, освоюючи нові вміння.

Третій період – освіта за бажанням. Навчаються дорослі старші 60 років. У цей період життя люди зазвичай отримують прекрасну можливість присвятити себе своїм інтересам і захопленням - це може бути соціальна робота, подорожі, виробництво ручної роботи та багато іншого [7].

Безперервність освіти неможлива без особистої мотивації людини. Навчання відбувається добровільно, і ніхто, крім самої людини, не несе за нього відповідальності.

Для сучасної людини безперервна освіта є запорукою її конкурентоспроможності як фахівця на ринку праці. Для цього необхідно не лише оволодіти базовими комп'ютерними навичками, але й навчитися збирати та аналізувати інформацію, синтезувати нові знання, ефективно співпрацювати з людьми різних культур. Таким чином, основними виробничими ресурсами XXI століття стає інформація та знання.

Останнім часом все більш очевидним є те, що потреба в безперервній освіті проявляється не тільки на рівні окремої особистості, окремої організації, а й

суспільства в цілому. Тому такою актуальною сьогодні є концепція «безперервної» освіти, адже навчання протягом усього життя – це нагальна потреба і вимога часу.

Як свідчить міжнародна практика погіршення економічної ситуації актуалізувало необхідність випереджального професійного розвитку, формування за допомогою перепідготовки до готовності швидко і адекватно реагувати на зовнішні виклики, своєчасно переходити в перспективні професійні сектори відповідно до вимог ринкової економіки та економіки «суспільства знань» (інформаційного суспільства).

Людина навчається в основному для самовдосконалення, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці та стати повноцінним членом суспільства. Таким чином, Lifelong Learning - це всебічний розвиток особистості, з одного боку, і спосіб сприяння розвитку всього суспільства, з іншого.

Висновки і пропозиції. Отже, розвиток без знання неможливий, адже все, що здійснюється залежить від знання. По суті, все життя людини являє собою неформальне навчання. Опиняючись в самих різних ситуаціях, зустрічаючи на своєму шляху самих різних людей і зав'язуючи з ними ті чи інші відносини людина навчається. Вона набуває нові цінності, погляди, знайомиться з різними точками зору, здобуває нові знання і опановує нові вміння і навички.

Для того, щоб створювати нові товари і послуги, які вирішують реальні проблеми суспільства і задовольняють потреби людей, необхідні висококваліфіковані спеціалісти у різних сферах.

Таким чином, у XXI столітті основою високого статусу людини поступово ставатиме не власність і не місце в корпоративній ієрархії, а розум, талант, вміння опрацьовувати великі обсяги інформації і вирішувати складні інтелектуальні завдання, все це можна отримати завдяки безперервній освіті. Саме таким фахівцям судилося стати основною рушійною силою економічного зростання в XXI столітті.

Список літератури:

1. Євнух М.Б. Проблеми якості освіти / Євнух М.Б., Волощук І.С. // Вища освіта України. – № 3. – Дойд.: 1. – Темам. вип. «Педагогіка і психологія: методологія, теорія, технології». – К.: Гнозис. – 2009. – С. 25.
2. Семенюк Н. Безперервна освіта: світова практика й Україна / Наталія Семенюк // Вища освіта України. – 2012. - №4. – С. 100-105.
3. Семиченко В.А. Проблема особистісного розвитку й саморозвитку в контексті неперервної професійної освіти/В.А.Семиченко//Педагогіка і психологія. - 2010. - №2. - С.46-57
4. Ситник О.І. Розвиток особистості в системі освіти дорослих на прикладі Ірландії, 2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2797/1/Sytnyk_O_TNMC_13_FLMD_PI.pdf
5. Тягушева О.Г. Необхідність та перспективи безперервності освіти як принципу освітньої політики України / О.Г.Тягушева //Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. - 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/doc/3/30.pdf>
6. Erasmus+: Ірландія досягла згоди щодо нової програми з навчання, молоді та спорту. – Портал «Європейський простір», 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/view/258384.html>.
7. Scholarly Research Jourlan for Interdisciplinary Studies 2010, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.srjis.com/srjis_new/images/articles/61%20Prof.%20Samadhan%20Kedar e.pdf